



بررسی نقش مصرف شبکه پیام‌رسان تلگرام در گرایش

جوانان به جرائم اخلاقی

رضا عبدالرحمانی^۱، جعفر حسین پور^۲، هادی بشیری^۳

۱. دانشیار گروه علوم اجتماعی، دانشگاه علوم انتظامی امین، نویسنده مسئول: rar0664@yahoo.com

۲. دانشیار گروه علوم اجتماعی، دانشگاه علوم انتظامی امین. j.sadat95@gmail.com

۳. کارشناس ارشد رسته اطلاعات، دانشگاه علوم انتظامی امین. ralizadeh67@chmail.ir

چکیده

زمینه و هدف: پرسش اساسی تحقیق حاضر آن بود که (در کنار آثار مثبت شبکه‌های اجتماعی مجازی) استفاده از شبکه پیام‌رسان تلگرام تا چه اندازه در گرایش جوانان همدانی به ناهنجاری‌ها و جرائم اخلاقی مؤثر بوده است؟ به عبارت دقیق‌تر، سهم محتوای شبکه پیام‌رسان تلگرام با تأکید بر پنج تأثیر واسط «تضعیف نظارت خانوادگی»، «ترویج بی‌بندوباری»، «کم‌رنگ کردن ارزش‌های مذهبی»، «تبلیغ سبک‌های زندگی غربی» و «اطلاع‌رسانی نامطلوب» در گرایش جوانان همدانی به جرائم و ناهنجاری‌های اخلاقی تا چه اندازه بوده است؟

روش: پژوهش حاضر از نظر روش، توصیفی-تحلیلی از نوع پیمایش و از نظر هدف، کاربردی است. جامعه آماری کلیه جمعیت جوان شهر همدان در سال ۱۳۹۵ بوده که براساس فرمول تعیین حجم نمونه کوکران، ۳۸۴ نفر به عنوان حجم نمونه به روش خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند. روش و ابزار گردآوری اطلاعات، به ترتیب میدانی و پرسش‌نامه محقق ساخته است. روایی پرسش‌نامه از طریق اعتبار صوری و پایایی آن نیز به وسیله ضریب آلفای کرونباخ صورت گرفت که آلفای کل ۰/۸۲ بود.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان می‌دهد که به ترتیب تضعیف نظارت خانوادگی، ترویج بی‌بندوباری، کم‌رنگ‌کنندگی ارزش‌های مذهبی، اطلاع‌رسانی شبکه تلگرام و تبلیغ سبک‌های زندگی غربی در گرایش به ناهنجاری‌ها و جرائم اخلاقی برخوردار بوده است. ضمن این که براساس آزمون فریدمن، تضعیف نظارت خانوادگی در بالاترین اولویت و نقش تبلیغی سبک‌های زندگی غربی در اولویت پنجم تأثیر پیام‌ها در گرایش جوانان به ناهنجاری‌ها و جرائم اخلاقی قرار داشت.

نتیجه‌گیری: نتایج نشان داد که به ترتیب «تبلیغ سبک‌های زندگی غربی»، «اطلاع‌رسانی نامطلوب»، «ترویج بی‌بندوباری»، «کم‌رنگ کردن ارزش‌های مذهبی» و «تضعیف نظارت خانوادگی» از بالاترین ضریب در گرایش به ناهنجاری‌ها و جرائم اخلاقی برخوردار بوده است.

کلیدواژه‌ها: جرائم اخلاقی، ناهنجاری‌های اخلاقی، گرایش، جوانان، پیام‌رسان تلگرام، سبک زندگی.

◀ **استناد (به شیوه APA ویرایش ۶):** عبدالرحمانی، رضا؛ حسین پور، جعفر؛ بشیری، هادی (بهار و تابستان ۱۳۹۷). بررسی رابطه استفاده از شبکه پیام‌رسان تلگرام در گرایش جوانان همدانی. *دوفصلنامه پژوهش‌های انتظامی-اجتماعی زنان و خانواده*، ۶ (۱)، ۴۷-۶۶.

مقدمه

امروزه شبکه‌های اجتماعی مجازی، به‌عنوان مهم‌ترین رسانهٔ جمعی، به محملی برای حضور اقشار مختلف جامعه به‌ویژه جوانان برای تبادل آرا، اندیشه‌ها و تأمین نیازهای مختلف تبدیل شده‌اند. شبکه‌های اجتماعی مجازی علاوه بر اینکه مرجع تأمین بسیاری از نیازهای فرهنگی و اجتماعی هستند، این امکان را برای اعضا فراهم می‌کنند که هم‌زمان با انجام سایر فعالیت‌های اجتماعی از طریق رایانه یا تلفن همراه، فعالیت خود را در این جوامع مجازی گسترش داده، پیگیری کنند (صدیق بنای، ۱۳۸۷، ص ۳۲). بنابراین، جذابیت شبکه‌های اجتماعی مجازی از یک‌سو و سهولت فعالیت در این دسته از جوامع از سوی دیگر، سبب شده تا رابطهٔ میان عضویت و حضور در شبکه‌های اجتماعی مجازی و تغییرات مربوط به هویت (پاستر، ۱۳۷۷، ص ۵۲)، سبک زندگی جوانان عضو و نظارت‌های معمول خانوادگی به‌عنوان یک چالش یا پرسش جدی برای پژوهشگران عرصهٔ فرهنگ و ارتباطات مطرح شود.

استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی که منجر به شکل‌گیری و گسترش نوع جدیدی ارتباطات فردی-اجتماعی شده (اسکاردن^۱، ۲۰۱۱، ص ۵۶)، به‌عنوان مسئله خاص عصر اطلاعات مطرح شده است. در حالی که روابط این کاربران (به ویژه نوجوانان و جوانان) در جهان مجازی افزایش می‌یابد، در مقابل، از دامنه و کیفیت روابط آن‌ها در جهان واقعی کاسته شده تا جایی که احتمال لطمه دیدن آن‌ها نیز قوی‌تر شده است.

هنگامی که تسهیلات ارتباطی در سطح جهانی این امکان را می‌دهند تا افراد به گونه‌های جدید از اجتماعات از راه دور با منافع یکسان پیوندند (اسکاردن^۱، ۲۰۱۱، ص ۱۱)، آنگاه قادر خواهند بود تا در دنیای واقعی نیز روابط اجتماعی بهتری با همسایگان، بازارها و دولت‌های محلی برقرار کنند. اگر استفاده از این شبکه‌ها مناسب و منطقی باشد، احتمالاً مشکلات به وجود آمده کم خواهند بود، اما کاربری ناسنجیده، غیرمنطقی و نامطلوب آن می‌تواند آسیب‌ها، ناهنجاری‌ها و چالش‌های فردی-اجتماعی فراوانی به بار آورد (هوپ و ورگو^۲، ۲۰۱۷، ص ۶). با افزایش ابزارهای ارتباطی در کشور و توسعهٔ اینترنت بر بستر موبایل، استفاده جوانان از اینترنت با توجه به محبوبیت شبکه‌های اجتماعی، با سرعت بسیار چشمگیرتری نسبت به آمار اعلام شده در حال افزایش است و گفته می‌شود ایرانی‌ها رتبهٔ سوم را در استفاده از این شبکه‌ها، در دنیا به خود اختصاص داده‌اند. براساس بررسی مرکز نوآوری‌ها^۳، بالغ بر ۸۳/۲ میلیون مشترک موبایل در ایران وجود دارد و با احتساب اتصال کاربران از طریق تلفن همراه به اینترنت، ضریب نفوذ اینترنت ۵۵ درصد اعلام شده است (نژاد بهرام و منصور، ۱۳۹۲). با

1. John Skardon
2. John Skardon
3. Toby Hopp, Chris J. Vargo
4. Innovation is Everywhere

پیدایش این فناوری‌های جدید، اشکال و سطوح دیگری از ارتباطات پدید آمدند که پیش از این سابقه نداشته است. بی‌شک، این شرایط جدید که توأم با هراس‌ها و نگرانی‌های خاصی در برخی کشورها بوده، نه تنها بر روند فرهنگ (الویری، ۱۳۸۸؛ کوثری، ۱۳۸۴)، بلکه بر ظهور رفتارهای جدید تأثیر به‌سزایی داشته است.

از این رو، بخش مهمی از نگرانی و هراس‌های پدید آمده از رسانه‌های جدید، به سبب گزارش‌هایی است که در این کشورها (برای مثال در کشور ایران)، به گسترش جرائم، ناامنی‌ها، ناهنجاری‌ها و آسیب‌های اجتماعی اشاره دارد. به این معنا که این گزارش‌ها علل افزایش بسیاری از ناامنی‌ها، خشونت‌ها، جرم و جنایات و در کل، ناهنجاری‌ها را در ظهور رسانه‌های جدید جستجو می‌کردند (دوران، ۱۳۸۶، صص ۱۸۵-۱۹۸). بر این اساس، مسئله و پرسش اساسی تحقیق آن است که (در کنار آثار مثبت این شبکه‌ها) استفاده از شبکه پیام‌رسان تلگرام تا چه اندازه در گرایش جوانان همدانی به ناهنجاری‌ها و جرائم اخلاقی مؤثر بوده است؟ چه رابطه‌ای میان کاربری شبکه پیام‌رسان تلگرام با گرایش جوانان همدانی به جرائم و ناهنجاری‌های اخلاقی وجود دارد؟ و به عبارت دقیق‌تر، سهم محتواهای شبکه پیام‌رسان تلگرام (در کنار مابقی متغیرهای اثرگذار) در گرایش جوانان همدانی به جرائم و ناهنجاری‌های اخلاقی تا چه اندازه بوده است؟ تمامی این پرسش‌ها و دیگر پرسش‌هایی که در انتهای مقاله مورد بررسی قرار خواهند گرفت، بر اهمیت بررسی تأثیر شبکه‌ها بر جرائم و ناهنجاری‌ها به‌عنوان یکی از دغدغه‌های مهم تأکید دارد.

احمدزاده کرمانی و قاسمی (۱۳۹۲) و زنجانی زاده و جوادی (۱۳۸۴) تحقیقی را در شهر مشهد انجام دادند و طی آن به این نتیجه رسیدند که اینترنت و فضای مجازی بر ارزش‌های خانواده تأثیر دارد. ذکایی (۱۳۸۳) و زندوانیان و همکاران (۱۳۹۲) نیز بر گسترش دوست‌یابی‌های (کرتری و همکاران، ۲۰۱۷، صص ۷۷-۸۹) (غیر همجنس) اینترنتی و مجازی و کم‌رنگ شدن مرزبندی‌های جنسیتی در روابط مجازی تأکید کرده است. گروهی از تحقیقات مانند اسلامی (۱۳۹۱)، امیر کافی و پاک‌سرشت (۱۳۸۸)، افشانی (۱۳۹۱) و زندوانیان و همکاران (۱۳۹۲) در بررسی تأثیر استفاده از شبکه‌های اجتماعی تحت تلفن همراه و رابطه آن با میزان دین‌داری کاربران دریافتند که این شبکه‌ها بر میزان دین‌داری مؤثر است. رحیمی و پرنده (۱۳۹۲) بر روی تأثیرات غیرقابل‌انکار فضای مجازی بر رفتار واقعی جوانان و به‌ویژه در مقاله بختیاری (۱۳۹۱) بر شکل‌گیری هنجار و ناهنجار اخلاقی در آن فضا تأکید داشتند (کلیپر و همکاران، ۲۰۱۰ و هوپ و ورگو، ۲۰۱۷). افراسیابی (۱۳۹۱)، ابراهیم‌آبادی (۱۳۹۲) و بشیر و افراسیابی (۱۳۹۱) با مطالعه بر روی شبکه‌های اجتماعی مجازی دریافتند که آن‌ها می‌توانند بر بخش‌های مختلف سبک زندگی جوانان (مانند پوشش، مد، آرایش و روابط) مؤثر باشند. یافته‌های پژوهش

1. Gretry. et al
2. Klepper& et al
3. Hopp & Vargo



سعدی پور (۱۳۹۲) و فهیم (۱۳۹۲) نشان می‌دهد که شبکه‌های اجتماعی مجازی به‌عنوان یک پدیده نوظهور هم دارای آثار مثبت و هم آثار منفی (به ویژه بر روی جوانان) است. آثار منفی آن شامل تکه‌پاره شدن سریع جوامع، دگرگونی مفاهیم مکان، زمان، فضا و منابع فرهنگی، به چالش کشیده شدن هویت‌های اصیل و سنتی (پاستر، ۱۳۷۷، ص ۵۲)، رواج هویت‌های سیال و ناپایدار، گمنامی و ناشناس ماندن و سرقت هویت است.

تحقیق ساروخانی و همکاران (۱۳۹۱) بیانگر این نکته است که فراگیر شدن رسانه‌هایی مانند اینترنت و شبکه‌های تلفن همراه ضمن تأثیر در شکل‌دهی به فرهنگ، باورها و ارزش‌های اجتماعی، به یکی از مهم‌ترین چالش‌های فراروی جوامع در حال توسعه تبدیل شده است. شفیع پور مطلق (۱۳۹۰) نتیجه گرفت که نهادینه کردن اخلاق اسلامی در کاربران، بهترین راهبردی است که می‌تواند آن‌ها را از کنکاش‌های اینترنتی غیراخلاقی دور کند. یافته‌های ربیعی و شاقاسمی (۱۳۸۹) در آسیب‌شناسی کاربری اینترنت و فضای مجازی، نشان داد که به ویژه دوست‌یابی‌های اینترنتی مؤثر بوده است (کرتری و همکاران، ۲۰۱۷ و کلیپر و همکاران، ۲۰۱۰). کوثری (۱۳۸۴) در مقاله خود به آنومی اجتماعی در اجتماعات مجازی اینترنت پرداخته و به این نتیجه رسیده که با توجه به گسترش روزافزون اینترنت و شکل‌گیری اجتماعات مجازی در آن، می‌توان از این آنومی سخن گفت. عبداللهیان (۱۳۸۴) و زندوانیان و همکاران (۱۳۹۲) به وقوع انواع آسیب‌های به وجود آمده از طریق فضای مجازی بر نسل جدید تأکید داشت (اسکاردن^۱، ۲۰۱۱، ص ۳۹). اولسون^۲ به نقل از کتاب رینگولد (۱۹۹۳) و ربیعی و شاقاسمی (۱۳۸۹، ص ۱۴؛ به نقل از کریسانتو^۳، ۲۰۰۵؛ پمپک و دیگران^۴، ۲۰۰۹)، به شکل‌گیری و گسترش انواع شبکه‌های دوستی و دوست‌یابی در میان جوانان و دانشجویان در فضای مجازی تأکید کرده‌اند. همچنین، در تأکید بر آسیب‌های فضای مجازی بر گسترش انواع مفاسد اخلاقی به‌ویژه هرزه‌نگاری تأکید دارد. کمپفیلد^۵ (۲۰۰۸) در تحقیقات خود بر انواع ویژگی‌های مزاحمان اینترنتی و قربانیان آن‌ها توجه کرده است (ربیعی و شاقاسمی، ۱۳۸۹، ص ۱۶؛ به نقل از کمپفیلد، ۲۰۰۸). بلیس^۶ (۲۰۰۸) با مطالعه مزاحمت‌های اینترنتی در میان نوجوانان به این نتیجه می‌رسد که اگرچه دوستی‌های اینترنتی در میان نوجوانان دارای اثرات مثبتی است، اما اثرات روان‌شناختی و اجتماعی این دوستی‌ها، مخصوصاً زمانی که نوجوانان بر روابط برخط (آنلاین) بیشتر متمرکز می‌شوند، در طولانی‌مدت عمیق و جبران‌ناپذیر است. تحقیقی با عنوان «زورگیری مجازی و نوجوانان برخط (آنلاین)» توسط میچل بارا^۷ (۲۰۰۶) بر روی نوجوانان و والدین انجام گرفت و مشخص شد که بیش از ۴۰ درصد نوجوان دختر و پسر، شیوع آزار برخط و برون خطی (آنلاین و آفلاین) زورگیری و حق‌السکوت را (از طریق دریافت ایمیل و تهدید به افشای اسرار مانند انتشار عکس‌ها یا نامه‌ها یا فیلم‌ها، شایعه‌ها) گزارش

1. Skardon

2. Olson

3. Crisanto

4. Pempek & et al.

5. Campfield

6. Blais

7. Ybarra

یا تجربه کرده‌اند. شجاعی (۱۳۸۷؛ به نقل از گرینفیلد، ۱۹۹۹) در پژوهشی به این نتیجه رسید که اینترنت عاملی بالقوه خطرناک است و به دلیل وجود حوزه‌های محتوایی ویژه مانند تصویرهای جنسی (سونگ و دیگران^۱، ۲۰۱۸)، قمار، بازار بورس و سکس مجازی از آن سوء استفاده می‌شود.

گرایش: عبارت است از ارزشیابی‌های مثبت و منفی یا احکام ارزشی مطلوب یا نامطلوب درباره اشیا، اشخاص و وقایع. گرایش‌ها چگونگی احساس هرکسی را نسبت به چیزی نشان می‌دهند (رابینز^۲، ۱۹۹۳، ص ۱۷۷). کسی که نسبت به موضوعی گرایش مثبت یا منفی دارد، در برابر آن واکنش مثبت یا منفی نشان می‌دهد (طالبان، ۱۳۷۸، ص ۶۷). شناخت چگونگی شکل یابی، دوام و دگرگونی گرایش‌ها معادل با درک شرایطی است که بسیاری از رفتارها در آن پدید می‌آیند (طالبان، ۱۳۷۸، ص ۶۷؛ به نقل از گولدوکولب، ۱۳۷۶، ص ۱۳۶).

ناهنجاری‌ها و جرائم اخلاقی (فضای مجازی): منظور از ناهنجاری‌های اخلاقی، آن دسته از شیوه‌های تفکر، احساس و عملی است که قاطبه و اکثریت آحاد جامعه آن را نامطلوب و ناپسند می‌دانند. ناهنجاری‌ها برخلاف جرائم، ضمانت اجرای رسمی و مجازات‌های رسمی ندارد. جرائم همان گونه که از نام آن پیداست، فعل یا ترک فعلی است که در قانون آمده و برای آن مجازات تعیین شده است. از این رو، رواج عشق‌های مجازی^۳ (امینی، ۱۳۸۶، ص ۳۰۴)؛ دوست‌یابی‌های اینترنتی و انحراف جنسی (سونگ، سونگ و لی، ۲۰۱۸؛ سلطو و همکاران، ۲۰۱۶ و اوکسانان و کیپی^۴، ۲۰۱۲) روی وب و شبکه‌های اجتماعی (هوپ و وارگو، ۲۰۱۷ و میرحسینی، ۱۳۸۷، ص ۴) و چت‌ها به عنوان مهم‌ترین مصادیق ناهنجاری‌های فضای مجازی؛ و اشاعه مسائل غیراخلاقی، تصاویر مستهجن، موضوعات شهوانی و هرزه‌نگاری یا پورنوگرافی^۵ (میرحسینی، ۱۳۸۷، ص ۴؛ به نقل از بازرمن، ۲۰۰۶) ، قوادی و قمار به‌عنوان مصادیق جرائم اخلاقی (در فضای مجازی) هستند.

تردی نیک^۶ (۲۰۰۶)، شبکه پیام‌رسان تلگرام و شبکه‌های اجتماعی تحت وب مانند واتس‌آپ^۷، وایبر، لاین^۸، تانگو^۹ و پیام‌رسان‌های تحت تلفن همراه مانند تلگرام^{۱۰} و وایبر^{۱۱} را اینگونه تعریف می‌کند: به‌طور کلی، به سایت‌هایی (مکان یا فضایی) اطلاق می‌شوند که با مشارکت کاربران و محتوای تولید شده آن‌ها پیش می‌رود. این سایت‌ها برای کاربران خود این امکان را فراهم می‌آورد که تعاملات اجتماعی را براساس فناوری‌های جدید به‌گونه‌ای پیوسته (برخط) و گسسته (در کنار خط) و براساس علائق مشترک، به‌وسیله تلفن‌های همراه یا سایر فناوری‌ها با دیگران برقرار کنند (عاملی، رنجبر رضانی و صبار، ۱۳۷۸، ص ۲۱). از نظر رونینگ (۱۳۹۳)، در این

1. Song & et al

3. Cyber Love

5. pornography

7. WhatsApp

9. Tango

11. Viber

2. Rubines

4. Oksanen, & Keipi

6. Tredinnick

8. Line

10. Telegram



شبکه‌ها و این تعاملات (فرد به فرد یا گروه به گروه)، مفهوم جدید کاربر به‌جای مفهوم سنتی مخاطب نشسته است. به عبارت دیگر، کاربران هم تولیدکننده و دریافت‌کننده اطلاعات و پیام‌ها و هم فرستنده آن هستند. آن‌ها می‌توانند با استفاده از شبکه‌های اجتماعی، محتوای تولیدی خود را منتشر کنند و رسانه‌های شخصی داشته باشند (رسولی و مردای، ۱۳۹۱). شبکه‌های اجتماعی اینترنتی به دو گونه عمومی (مانند فیس بوک، کلوب، مای اسپیس) و تخصصی (مانند شبکه فود اسپاتینگ و فور اسکوئر) هستند. اتصال به گروه‌های مختلف، کاهش کنترل‌ها، اشتراک‌گذاری اطلاعات، شکل‌گیری براساس نیازها، خواسته‌ها، و مطالبات کاربران، تجارب باهم بودن، یادگیری بالا، دوست‌یابی، ایجاد ارتباطات دوسویه و چند سویه و شکل‌گیری جماعت‌های برخط (آنلاین) یا پیوسته، از جمله ویژگی‌های شبکه‌ها و پیام‌رسان‌های موبایلی است.

اگرچه استفاده از فضای مجازی به سرعت و در سطحی گسترده رواج یافته (معیدفر و مقیمی اسفندی، ۱۳۹۱) و بسیاری از معادله‌های اجتماعی را دگرگون ساخته، با این وصف هنوز بسیار زود است که درباره نقش و کارکردهای اجتماعی درازمدت آن نتیجه‌گیری کرد (محسنی، ۱۳۸۵). اینترنت و گروه‌های استفاده‌کننده از شبکه‌های اجتماعی تلفن همراه، تابعی از اوضاع و احوال اجتماعی است. به عبارت دیگر، ارزیابی دقیق استفاده از فضاهای مجازی مانند تمامی پدیده‌های اجتماعی، وابسته به آگاهی از شرایط اجتماعی و گذر زمان است (دوران، ۱۳۸۶). این بدان معناست که نیروهایی در درون اجتماع، موجب گرایش به فضاهای مجازی با استفاده‌های ناهنجار یا بهنجار می‌شوند.

در خصوص بررسی و تحلیل شبکه‌های اجتماعی تلفن همراه، چندین گزاره معرفتی وجود دارد که می‌توان براساس هریک از آن‌ها پژوهش‌های گوناگونی انجام داد. گزاره اول این که، همه آنچه بشریت تاکنون محقق کرده و خواهد کرد، در بستر مهم ارتباطات صورت گرفته است (کازنو، ۱۳۸۴ و محسنیان‌راد، ۱۳۷۸). گزاره دوم این که، فناوری هیچ‌وقت به‌تنهایی عمل نمی‌کند، بلکه تأثیرهای فناوری برابر با خود فناوری به‌علاوه انسان به‌صورت فردی و جمعی، تعریف می‌شود (مک کوایل‌الف، ۱۳۸۲ و سورت، ۱۳۷۶). گزاره سوم این که، هر جامعه‌ای که زودتر، دقیق‌تر، سریع‌تر، جدی‌تر و کامل‌تر، نحوه مهار فناوری را به‌صورت فردی و جمعی بیاموزد، زودتر خواهد توانست در برابر تجلی‌های منفی فناوری ایستادگی کند و آن را در جهت اهداف مثبت خود قرار دهد (دوران، ۱۳۸۶؛ لنسکی و لنسکی^۱، ۱۳۷۴؛ راجرز و شومیکر^۲، ۱۳۶۹)؛ گزاره چهارم این که، برای آنکه به چنین جامعه‌ای تبدیل شویم، نیازمند بازتعریف تمام سطوح فردی، جمعی، اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی متناسب با شرایط آینده هستیم تا بتوانیم آمادگی لازم برای شناخت و مهار این فناوری را داشته باشیم و در گزاره نهایی، این که هر جامعه‌ای برای دسترسی به چنین انباشت گسترده و عمیقی از دانش و مهارت برای

1. Lenski and Lenski

2. Rogers and Shoemaker

کنترل فناوری، باید روابط اجتماعی (تاتن، خاساوه و زانک^۱، ۲۰۱۱) را از طریق مفاهیم دانش‌بنیان به تجربه تبدیل کند (تامپسون، ۱۳۷۹ و ملکات، ۱۳۸۴).

امروزه انقلابی شگرف در فنون ارتباطی و اطلاعاتی به وجود آمده است. کاستلز (۱۳۸۰) معتقد است، حوزه فرهنگ و مذهب با ظهور فناوری جدید، دستخوش دگرگونی‌های بنیادین می‌شود و به دنبال آن، ساختار مناسبات و ارتباطات انسانی نیز شکل جدیدی به خود می‌گیرد (نوابخش و همکاران، ۱۳۸۹). تامپسون علاوه بر آن معتقد است، در کنار ظهور فناوری‌ها و رسانه‌های جدید، تغییرات دیگری مانند طولانی شدن دوره جوانی و نوجوانی، فردی شدن، اهمیت یافتن سبک زندگی برای جوانان، از هم پاشیدگی شبکه‌های سنتی و گذراندن اوقات فراغت رخ خواهد داد (ذکابی، ۱۳۸۳، ص ۲).

نظریه والد هال: وی بر این باور بود که اثرات درازمدت رسانه‌ها بیش از اثرات کوتاه‌مدت مورد توجه است (به نقل از ویندال و همکاران، ۱۳۷۶، ص ۳۳۰)؛ به نوعی اگر از یک پیام به‌طور طولانی‌مدت استفاده یا تکرار شود، تأثیر آن پیام بیشتر می‌شود. جوزف کلاپر^۲ علاوه بر تکرار پیام، مدت‌زمان پیام را نیز در نظر می‌گیرد تا برنامه بتواند بالاترین اثر ممکن را داشته باشد.

ملوین دی فلور^۳ و ساندرال بال‌رو کیچ: در الگوی خویش درباره وابستگی به رسانه‌ها بر این باورند که شرط مهم برای بروز اثرات، میزان وابستگی به بعضی رسانه‌های ارتباطی است. مجرای که مردم برای به دست آوردن اطلاعات مهم نسبت به آن احساس وابستگی می‌کنند، توان بیشتری برای ایجاد اثرات دارد تا مجرای که تفاوتی با مجرای دیگر ندارد و اطلاعاتی که فراهم می‌کند فاقد اهمیت است.

نظریه استفاده و خشنودی: دلایل و انگیزه‌های جذب جوانان به اینترنت و رفتار آن‌ها در فضای مجازی مانند تلگرام، زمینه‌های اصلی هستند که در رویکرد استفاده و خشنودی به آن‌ها توجه می‌شود. الی‌هوکتز^۴ همراه با بلامر^۵ و گورویچ^۶ بیان داشتند که مخاطب از رسانه‌ها برای ارضای نیازها و خواسته‌هایش استفاده می‌کند و از استفاده، طلب خشنودی دارد (سورین و تانکارد، ۱۳۹۶، ص ۴۲۳). فروض اصلی این تئوری این است که استفاده‌کنندگان از وسایل ارتباط جمعی به دنبال خشنودی‌های ویژه از محتوای برنامه‌هایی هستند که می‌بینند (مارتینز^۷، ۱۹۹۲، ص ۳۵). همچنین، مخاطبان فعالند و برنامه‌ها را انتخاب و استفاده می‌کنند (پرس و فرگوسن^۸، ۲۰۰۳، ص ۷۹ و وینست و باسیل، ۱۹۹۷، ص ۳۸۴).

نظریه پرورش: جرج گرنبر^۹ بر این باور بود که قرار گرفتن طولانی‌مدت در معرض رسانه‌ها، تأثیرات غیرقابل

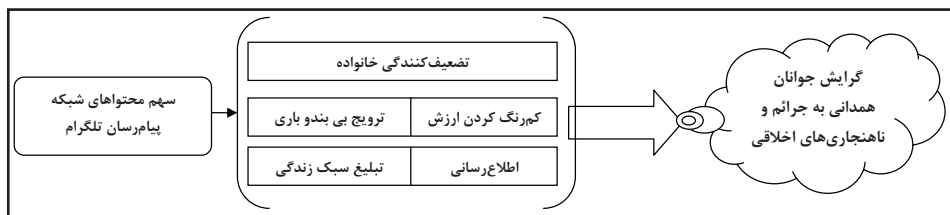
1. Tutun, Khasawneh, Zhuang
3. de Fleur
5. Blumer
7. Martinez, Andrea
9. George

2. Klapper
4. Katz
6. Gurevitch
8. Purse, Ferguson

انکاری دارد (گربرنر و همکاران^۱، ۱۹۸۶، ص ۲۱)، لذا کاربرانی که ساعات زیادی را در شبانه‌روز به تماشا یا خواندن وقت صرف می‌کنند، اطلاعات و ایده‌ها را طبقه‌بندی کرده و تأثیرات در معرض رسانه‌ها بودن چیزی را تولید می‌کنند که پرورش نامیده می‌شود (سورین و تانکارد، ۱۹۹۲، ص ۲۴۹). گروهی دیگر بر این باورند با توجه به ماهیت، محتوا و شرایط و ویژگی‌های این فضاها، زمینه برای انواع انحراف‌های اخلاقی فراهم یا آسان می‌شود (سلتو و همکاران، ۲۰۱۶ و اوکسانام و کیپی، ۲۰۱۲). یکی از مباحث مرتبط با علل گرایش به ناهنجاری‌ها در فضای مجازی، گمنامی است (شجاعی، ۱۳۸۷، ص ۹۷).

گافمن: از جامعه‌شناسانی است که آرای وی در تحلیل چگونگی عملکرد افراد در فضای اینترنت مورد استناد و توجه قرار گرفته است. تلاش افراد درگیر در گفتگو برای معرفی خود به شیوه دلخواه خویش یا دیگران، بر عهده گرفتن نقش‌هایی به دور از آنچه در زندگی روزمره به آن مشغول‌اند و تغییر نقش‌های جنسیتی خود (سونگ و دیگران^۲، ۲۰۱۸)، همگی نمودهایی از ارتباط میان کنش‌های متقابل افراد با اجراهای نمایشی مورد نظر گافمن است. بنابراین، با الهام از آرای گافمن می‌توان استدلال کرد که فضای مجازی چارچوب‌های تعاملی جدیدی را در برقراری ارتباطات بین فردی مهیا ساخته که علی‌رغم محدودیت‌های ذاتی خود، فرصت‌های جدیدی را نیز برای نمایش شخصیت در اختیار کاربران قرار می‌دهد.

با توجه به نظر «بودیو»، ارتباطات مجازی می‌تواند زمینه شکل‌گیری عادات واره‌هایی جدید را فراهم کند که خود به کنش و انتخاب‌های متفاوتی منتهی می‌شود. ظهور عادات واره‌های فوق، شرایط (عادات) قبلی را به چالش می‌کشد و در نتیجه آن، جابه‌جایی‌هایی صورت می‌گیرد. ویژگی‌های ارتباطات الکترونیکی حاکم در فضای اتاق‌های گفتگوی مجازی، شرایطی متفاوت از روابط حقیقی و رودرو را برای کاربران آن فراهم می‌کند (تاتن، خاساوه و زانک، ۲۰۱۱). سرعت عمل، ناشناس ماندن، سیال بودن و ویژگی‌های دیگر، می‌تواند فضای یکسان و مشابهی را فارغ از الزامات ساختی (جنسیتی، طبقاتی، قومی، نژادی و مکانی) فراهم کند که مستعد تجارب متفاوتی برای کاربران آن است.



نمودار ۱. مدل تحلیلی تحقیق

1. Gerbner & et al
2. Soung & et al

جدول ۱. مدل مفهومی تحقیق

شاخص‌ها	متغیر مستقل	نظریه پرداز	
تعالف میان والدین و فرزندان، وابستگی زیاد به دوستان به‌جای خانواده، یافتن دوست‌های ناباب، یافتن گروه‌هایی در پارتی‌ها و مهمانی مختلط شبانه، دیدن عکس‌ها و فیلم‌های خصوصی دیگران، چت کردن‌های غیرشرعی، کاستن از قبح بعضی روابط شخصی و خصوصی	تضعیف نظارت خانوادگی	مک کوایل، ۱۳۸۲؛ ذکایی، ۱۳۸۳؛ سورین و تانکار، ۱۳۸۴؛ کرتیری و همکاران، ۲۰۱۷ و تاتن، خاساوه و زانک، ۲۰۱۱	۱
	ترویج بی‌بندوباری		۲
هم ذات‌پنداری یا هنرمندان غربی، ترک برخی واجبات، تضعیف اعتقادات دینی، تغییر طرز تفکر و گفتار، سبک‌های پوشش، اوقات فراغت، خورد و خوراک، ارتباط، گرایش به انواع مدهای آرایش و زیبایی غربی	کم‌رنگ‌کنندگی ارزش‌های مذهبی	گربنر و همکاران، ۱۹۸۶؛ مک کوایل، ۱۳۸۲ و ذکایی، ۱۳۸۳	۳
	نقش تبلیغی سبک‌های زندگی غربی		۴
ارائه اطلاعات و اخبار کذب و غیرقابل اعتماد، تبلیغات سوء و غیرواقعی، شایعات دروغین در مورد برخی افراد و وقایع، ارائه اطلاعات غیر مهم و غیرضروری	اطلاع‌رسانی شبکه تلگرام	مک کوایل، ۱۳۸۲؛ ویندال و همکاران، ۱۳۷۶؛ گربنر و همکاران، ۱۹۸۶؛ سورین و تانکار، ۱۳۸۴ و ذکایی، ۱۳۸۳	۵

روش

پژوهش حاضر از نظر روش، توصیفی-تحلیلی با تکنیک پیمایش و از نظر هدف، کاربردی است. جامعه آماری تحقیق کلیه جمعیت جوان شهر همدان (از کاربران شبکه‌های اجتماعی به‌ویژه تلگرام بوده) در سال ۱۳۹۵ بوده که براساس فرمول تعیین حجم نمونه کوکران، ۳۸۴ نفر به عنوان حجم نمونه به روش خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند. روش و ابزار گردآوری اطلاعات به ترتیب میدانی و پرسش‌نامه محقق ساخته در قالب طیف لیکرت (و ۲۳ گویه در شش پرسش فرعی) بوده است. روایی پرسش‌نامه از طریق اعتبار صوری (پرسش از نخبه‌ها و کارشناسان) و پایایی آن نیز به‌وسیله ضریب آلفای کرونباخ صورت گرفته که به ترتیب در جدول ۲ آمده است.

جدول ۲. متغیرها و تعداد گویه‌ها و ضریب آلفا

ردیف	عنوان متغیر	ضریب آلفا	تعداد گویه‌ها
۱	تضعیف نظارت خانوادگی	۰/۷۱	۴ گویه
۲	ترویج بی بند و باری	۰/۷۳	۴ گویه
۳	کم‌رنگ‌کنندگی ارزش‌های مذهبی	۰/۸۷	۴ گویه
۴	نقش تبلیغی سبک‌های زندگی غربی	۰/۷۵	۵ گویه
۵	اطلاع‌رسانی شبکه تلگرام	۰/۷۲	۵ گویه
۶	استفاده از شبکه‌های تحت موبایل	۰/۷۴	۱۱ گویه
۷	آلفای کل	۰/۸۲	۳۳ گویه



به سبب بررسی رابطه استفاده از شبکه پیام‌رسان تلگرام در گرایش جوانان همدانی به ناهنجاری‌ها و جرائم اخلاقی از آماری توصیفی مانند جداول توزیع فراوانی، و آزمون‌های تحلیلی همبستگی، اولویت‌بندی آزمون فریدمن و تجزیه و تحلیل نرم‌افزار اموس استفاده شده است.

یافته‌ها

براساس یافته‌های توصیفی که در جدول ۳ آمده و نشان‌دهنده انحراف استاندارد و میانگین است، می‌توان گفت که کاربری شبکه پیام‌رسان تلگرام با گرایش جوانان همدانی به ناهنجاری‌های اخلاقی با یکدیگر نسبت دارند.

جدول ۳. توزیع فراوانی تجمیع شده متغیرهای پنج‌گانه به همراه انحراف استاندارد و میانگین

ویژگی‌ها	درجه اهمیت					
	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	انحراف استاندارد
تضعیف نظارت خانوادگی	۶۵	۱۵۰	۸۰	۴۲	۴۷	۰/۴۷۴
	٪۱۷	٪۳۹	٪۲۱	٪۱۱	٪۱۲	
ترویج بی‌بندوباری ارزش‌های مذهبی	۵۹	۱۳۲	۷۹	۶۶	۴۸	۰/۵۷۲
	٪۱۵	٪۳۴	٪۲۱	٪۱۷	٪۱۳	
کم‌رنگ‌شدگی ارزش‌های مذهبی	۳۸	۹۱	۹۹	۱۰۶	۵۰	۰/۵۹۴
	٪۱۰	٪۲۴	٪۲۶	٪۲۷	٪۱۳	
نقش تبلیغی سبک‌های زندگی غربی	۴۸	۹۱	۱۲۰	۸۵	۴۰	۰/۴۷۱
	٪۱۳	٪۲۲	٪۳۱	٪۲۴	٪۱۰	
اطلاع‌رسانی شبکه تلگرام	۴۵	۹۵	۱۲۲	۸۰	۴۲	۰/۵۴۳
	٪۱۱	٪۲۵	٪۳۲	٪۲۱	٪۱۱	

بر اساس جدول شماره ۳ بالاترین درصد به متغیر تضعیف نظارت خانوادگی توسط شبکه تلگرام (با بیش از ۵۶ درصد) و پائین‌ترین درصد به کم‌رنگ‌شدگی ارزش‌های مذهبی (با ۳۴ درصد) تعلق گرفت. بر همین اساس گرایش به ناهنجاری‌ها و جرائم اخلاقی: انحراف معیار گرایش به جرائم برابر ۰/۵۲۵ بود و براساس نتایج به دست آمده، ۱۲ درصد میزان گرایش به جرائم را خیلی کم، ۲۲ درصد میزان گرایش به جرائم را کم، ۳۱ درصد گرایش به جرائم را متوسط، ۲۳ درصد زیاد و در نهایت نیز ۱۲ درصد میزان گرایش به جرائم را خیلی زیاد می‌دانند.

فرضیه اصلی: بین استفاده از تلگرام با گرایش به جرائم اخلاقی در شهر همدان رابطه وجود دارد.



جدول ۴. رابطه بین استفاده از تلگرام و گرایش به جرائم اخلاقی

مقدار	معیار
۰/۷۸۶	ضریب همبستگی
۰/۰۰۰	سطح معناداری
۳۸۴	تعداد

با توجه به جدول ۴ و به دلیل کوچک‌تر بودن سطح معناداری از مقدار مفروض ($\alpha=0/05$)، فرض صفر مبنی بر عدم ارتباط معنادار بین این دو متغیر رد می‌شود. بنابراین، می‌توان گفت بین استفاده از تلگرام و گرایش به جرائم اخلاقی در شهر همدان رابطه وجود دارد.

فرضیه اول: بین تضعیف نظارت خانوادگی توسط شبکه تلگرام با گرایش به جرائم اخلاقی در شهر همدان رابطه وجود دارد.

جدول ۵. رابطه بین استفاده از تلگرام و گرایش به جرائم اخلاقی

مقدار	معیار
۰/۴۷۹	ضریب همبستگی
۰/۰۰۰	سطح معناداری
۳۸۴	تعداد

با توجه به کوچک‌تر بودن سطح معناداری از مقدار مفروض ($\alpha=0/05$)، فرض صفر مبنی بر عدم ارتباط معنادار بین این دو متغیر رد می‌شود. بنابراین، می‌توان گفت بین تضعیف نظارت خانوادگی توسط شبکه تلگرام با گرایش به جرائم اخلاقی در شهر همدان رابطه وجود دارد.

فرضیه دوم: بین ترویج بی‌بندوباری شبکه تلگرام با گرایش به جرائم اخلاقی در شهر همدان رابطه وجود دارد.

جدول ۶. رابطه بین ترویج بی‌بندوباری و جرائم اخلاقی

مقدار	معیار
۰/۶۰۹	ضریب همبستگی
۰/۰۰۰	سطح معناداری
۳۸۴	تعداد

با توجه به کوچک‌تر بودن سطح معناداری از مقدار مفروض ($\alpha=0/05$)، فرض صفر مبنی بر عدم ارتباط معنادار بین این دو متغیر رد می‌شود. بنابراین، می‌توان گفت بین ترویج بی‌بندوباری شبکه تلگرام با گرایش به جرائم اخلاقی در شهر همدان رابطه وجود دارد.

فرضیه سوم: بین کم‌رنگ‌کنندگی ارزش‌های مذهبی شبکه تلگرام با گرایش به جرائم در شهر همدان رابطه وجود دارد.



جدول ۰۷. رابطه بین کم‌رنگ‌کنندگی ارزش‌های مذهبی و گرایش به جرائم اخلاقی

مقدار	معیار
۰/۷۱۵	ضریب همبستگی
۰/۰۰۰	سطح معناداری
۳۸۴	تعداد

با توجه به کوچک‌تر بودن سطح معناداری از مقدار مفروض ($\alpha=۰/۰۵$)، فرض صفر مبنی بر عدم ارتباط معنادار بین این دو متغیر رد می‌شود. بنابراین، می‌توان گفت که بین کم‌رنگ‌کنندگی ارزش‌های مذهبی شبکه تلگرام با گرایش به جرائم در شهر همدان رابطه وجود دارد.

فرضیه چهارم: بین نقش تبلیغی سبک‌های زندگی غربی از سوی شبکه تلگرام با گرایش به جرائم اخلاقی در شهر همدان رابطه وجود دارد.

جدول ۰۸. رابطه بین نقش تبلیغی سبک‌های زندگی غربی و گرایش به جرائم اخلاقی

مقدار	معیار
۰/۷۱۳	ضریب همبستگی
۰/۰۰۰	سطح معناداری
۳۸۴	تعداد

با توجه به کوچک‌تر بودن سطح معناداری از مقدار مفروض ($\alpha=۰/۰۵$)، فرض صفر مبنی بر عدم ارتباط معنادار بین این دو متغیر رد می‌شود. بنابراین، می‌توان گفت که بین نقش تبلیغی سبک‌های زندگی غربی از سوی شبکه تلگرام با گرایش به جرائم اخلاقی در شهر همدان رابطه وجود دارد.

فرضیه پنجم: بین نقش اطلاع‌رسانی شبکه تلگرام با گرایش به جرائم اخلاقی در شهر همدان رابطه وجود دارد.

جدول ۰۹. رابطه بین اطلاع‌رسانی شبکه تلگرام و گرایش به جرائم اخلاقی

مقدار	معیار
۰/۶۹۲	ضریب همبستگی
۰/۰۰۰	سطح معناداری
۳۸۴	تعداد

با توجه به کوچک‌تر بودن سطح معناداری از مقدار مفروض ($\alpha=۰/۰۵$)، فرض صفر مبنی بر عدم ارتباط معنادار بین این دو متغیر رد می‌شود. بنابراین، می‌توان گفت که به نظر می‌رسد بین اطلاع‌رسانی شبکه تلگرام با گرایش به جرائم اخلاقی در شهر همدان رابطه وجود دارد.

آزمون فریدمن: با استفاده از آزمون فریدمن، رتبه‌بندی بین عوامل مختلف انجام گرفت که نتیجه آن در جدول

شماره ۱۰ آمده است.

جدول ۱۰. آزمون رتبه‌بندی فریدمن

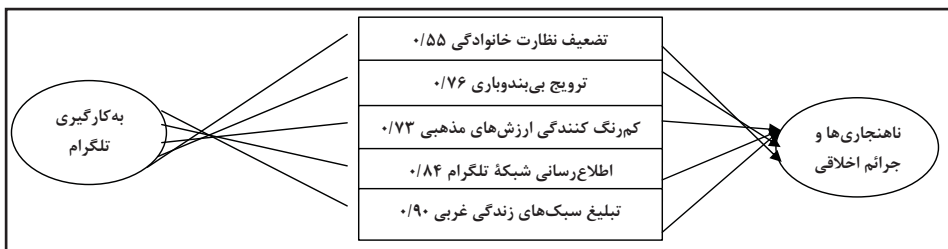
متغیرها	میانگین رتبه	آماره کای مربع	درجه آزادی	سطح معناداری
تضعیف نظارت خانوادگی	۳/۳۲	۳۵/۲۳۳	۴	۰/۰۰۰
ترویج بی‌بندوباری	۳/۱۹			
کم‌رنگ‌کنندگی ارزش‌های مذهبی	۲/۸۸			
اطلاع‌رسانی شبکه تلگرام	۲/۸۲			
نقش تبلیغی سبک‌های زندگی غربی	۲/۸۰			

جدول شماره ۱۰ نشان می‌دهد که تضعیف نظارت خانوادگی بالاترین رتبه و نقش تبلیغی سبک‌های زندگی غربی پائین رتبه را کسب کرده است.

جدول ۱۱. خلاصه نتایج تحلیل فرضیه‌ها براساس تجزیه و تحلیل نرم‌افزار اموس

نتیجه	فرضیه‌ها	سطح معناداری	ضریب همبستگی
تأیید	استفاده از شبکه تلگرام و گرایش به جرائم اخلاقی	۰/۰۰۰	۰/۷۰

با توجه به نتایج جدول ۱۱، می‌توان گفت فرضیه اصلی به تأیید رسیده است و می‌تواند تأثیر بین دو مؤلفه فوق را ملاحظه کرد.



نمودار ۲. تأثیر استفاده از شبکه تلگرام با گرایش به جرائم اخلاقی

بحث و نتیجه‌گیری

در فرضیه اصلی تحقیق که به بررسی رابطه بین استفاده از تلگرام به‌عنوان یکی از شبکه‌های اجتماعی تحت موبایل و گرایش به جرائم اخلاقی پرداخته شد، پیش‌بینی می‌شد که بین استفاده از تلگرام و جرائم اخلاقی رابطه مستقیم وجود داشته باشد که نتایج به‌دست آمده رابطه معنادار تلگرام و جرائم اخلاقی را مورد تأیید قرار داده‌اند. این نتیجه با مطالعه سلتنو و همکاران^۱ (۲۰۱۶) همخوانی دارد. همچنین، برخی مطالعات دیگر نشان‌دهنده آن است که با گسترش روزافزون رسانه‌های نوین همچون شبکه‌های اجتماعی مجازی، به‌ویژه در



جوامع در حال گذار، روند نوسازی به تضعیف پیوندهای سنتی می‌انجامد. این رسانه‌ها می‌توانند در نگرش‌ها و رفتار شهروندان تأثیر گذارده و باعث کاهش همدلی، احساس تعلق ملی و انسجام اجتماعی شوند. این نتیجه معقول به نظر می‌رسد؛ چرا که فرد با دلبستگی که به این شبکه‌ها پیدا می‌کند، رفته رفته به سوی آن گرایش پیدا کرده و به نوعی دلبسته آن‌ها می‌شود، در نتیجه از خانه و خانواده دوری گزیده و کم‌کم به فردی منزوی تبدیل شده و از جمع‌گریز می‌شود. نتایج حاصل از آزمون این فرضیه (اول) با یافته‌های پژوهش ساروخانی (۱۳۹۱) مبنی بر فراگیر شدن رسانه‌ها در اوایل قرن ۲۱ و نقش اجتناب‌ناپذیر اینترنت، شبکه‌های تلفن همراه در شکل‌دهی به فرهنگ، هویت (پاستر، ۱۳۷۷، ص ۵۲)، باورها و ارزش‌های اجتماعی که به یکی از مهم‌ترین چالش‌های فراروی جوامع معاصر تبدیل شده است، همخوانی دارد.

با توجه به آنکه انحراف معیار حاصله در فرضیه دوم (۰/۵۷۲) به مراتب کوچک‌تر از میانگین حاصله است، لذا فرض مذکور با سطح اطمینان بالایی مورد پذیرش واقع می‌شود و نتایج به دست آمده، رابطه مثبت و معنادار بین ترویج بی‌بندوباری شبکه تلگرام و گرایش به جرائم اخلاقی را بین این دو متغیر تأیید می‌کند. نتایج حاصل از این فرضیه (دوم) با یافته‌های پژوهش کاستلز (۱۳۸۰) که نشان می‌دهد شبکه‌های اجتماعی عاملی تأثیرگذار بر انحراف رفتاری جوانان هستند و با افزایش مدت‌زمان عضویت، میزان استفاده، میزان مشارکت و فعالیت و واقعی تلقی کردن محتوای مطالب ارائه شده در این شبکه‌ها، رفتار کاربران تضعیف می‌شود، مطابقت دارد.

با توجه به آنکه انحراف معیار حاصله در فرضیه سوم (۰/۵۹۴) به مراتب کوچک‌تر از میانگین حاصله است، لذا فرض مذکور با سطح اطمینان بالایی مورد پذیرش واقع می‌شود و نتایج به دست آمده، وجود رابطه مثبت و معنادار را بین این دو متغیر تأیید می‌کند و با نتایج پژوهش‌های ساروخانی و همکاران (۱۳۹۱) و کاستلز (۱۳۸۰) که بر نقش اینترنت در گسترش فرهنگ و هویت و روش جدید ساخته‌شدن هویت ملی تأکید کرده‌اند، مطابقت دارد. در این ارتباط، وی فرآیند جهانی‌شدن رسانه‌ها را با به وقوع پیوستن افول هویت ملی تحلیل کرده است (پاستر، ۱۳۷۷). گیدنز، اینترنت و ماهواره را عامل سردرگمی و بی‌ثباتی و بی‌نظمی فرهنگی قلمداد کرده است.

با توجه به آنکه انحراف معیار حاصله در فرضیه چهارم (۰/۴۷۱) به مراتب کوچک‌تر از میانگین حاصله است، لذا فرض مذکور با سطح اطمینان بالایی مورد پذیرش واقع می‌شود و نتایج موجود، رابطه مثبت و معنادار بین این دو متغیر را تأیید می‌کند. این یافته مانند پژوهش‌های دیگری که نشان می‌دهند رسانه‌ها می‌توانند در نگرش‌ها و رفتار شهروندان تأثیر گذارده و باعث کاهش همدلی، احساس تعلق ملی و انسجام اجتماعی شوند، رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد و همچنین با نتایج کاستلز (۱۳۸۰) مطابقت دارد. یافته‌های حاصل از این آزمون، گویای آن است که تبلیغ سبک‌های مختلف زندگی غربی از سوی شبکه‌های اجتماعی و به‌ویژه تلگرام، در گرایش به جرائم اخلاقی جوانان رابطه وجود دارد و هرچقدر نقش این رسانه جمعی، گسترده‌تر و ساعات استفاده از آن بیشتر باشد، گرایش به تغییر سبک زندگی به سوی زندگی غربی بیشتر بوده و به تبع آن، گرایش

به جرائم اخلاقی نیز بیشتر خواهد بود. با توجه به آنکه انحراف معیار حاصله فرضیه پنجم (۰/۵۴۳) به مراتب کوچک‌تر از میانگین حاصله است، لذا فرض مذکور با سطح اطمینان بالایی مورد پذیرش واقع می‌شود. برای بررسی فرضیه‌های ارائه شده از آزمون همبستگی استفاده شده و نتایج به‌دست آمده نشان‌دهنده رابطه مثبت و معناداری بین دو متغیر است. یافته‌های پژوهش سلتنو و همکاران (۲۰۱۶) و اوکسانام و کیپی (۲۰۱۲) نشان می‌دهد که پیام‌رسان‌های مجازی عاملی تأثیرگذار بر انحراف رفتاری جوانان هستند و با افزایش مدت‌زمان عضویت، میزان استفاده، میزان مشارکت و فعالیت در این شبکه‌ها، رفتار کاربران به سمت ناهنجاری‌ها سوق پیدا می‌کند.

به هر ترتیب، همانگونه که ملاحظه می‌شود، محققان به دنبال بررسی و تحلیل میزان اثرگذاری (محتوای) شبکه پیام‌رسان تلگرام بر جنبه‌های مختلف زندگی فردی- اجتماعی بودند که «مک کوایل» نیز آن را در چهار هدف، قالب یا کارکرد (مثبت یا منفی) «اطلاع‌رسانی»، «همبستگی»، «پیوستگی و تداوم» و «تفریح و سرگرمی» دسته‌بندی کرده است (مک کوایل، ۱۳۸۲ ب، صص ۱۱۰-۱۱۲). در تحقیق نیز با تأکید بر این چهار محور یاد شده، پنج تأثیر واسط «تضعیف نظارت خانوادگی»، «ترویج بی‌بندوباری»، «کم‌رنگ کردن ارزش‌های مذهبی»، «تبلیغ سبک‌های زندگی غربی» و «اطلاع‌رسانی نامطلوب» شبکه پیام‌رسان تلگرام را که از طریق آن، جوانان همدانی به ناهنجاری‌ها و جرائم اخلاقی سوق داده یا متمایل می‌شدند، مورد تحلیل قرار گرفت. ضریب‌های به‌دست آمده از تحقیق نشان می‌دهد که به ترتیب «تبلیغ سبک‌های زندگی غربی»، «اطلاع‌رسانی نامطلوب»، «ترویج بی‌بندوباری»، «کم‌رنگ کردن ارزش‌های مذهبی» و «تضعیف نظارت خانوادگی» از پائین‌ترین تا بالاترین ضریب در گرایش به ناهنجاری‌ها و جرائم اخلاقی برخوردار بوده است. پیشنهادها برگرفته از یافته‌های تحقیق، در قالب پنج فرضیه تحقیق ارائه شده است.

- والدین سعی کنند نسبت به عضویت فرزندان در شبکه‌های اجتماعی بیشتر دقت کنند و نظارت دقیق و کافی بر استفاده فرزندان از شبکه‌های اجتماعی داشته باشند.

- والدین با فرزندان خود در مورد خطرات و نتایج استفاده نادرست از شبکه‌های اجتماعی بیشتر صحبت کرده و این خطرات و آسیب‌های ناشی از آن‌ها را به فرزندان خویش گوشزد کنند تا از پرخاشگری آن‌ها جلوگیری شود.

- والدین نسبت به برقراری روابط عاطفی با فرزندان خود دقت بیشتری کنند تا از این طریق بتوانند مانع از کاهش روابط نوجوانان و جوانان با خانواده شوند.

- مرکز مشاوره پلیس، نقش شبکه‌های اجتماعی را در تضعیف نظارت خانوادگی برای مراجعان و آسیب دیدگان تشریح کند.

- پلیس اطلاعات با حضور در سطح جوامع هدف، نقش نظارت خانوادگی را در عدم گرایش جوانان به جرائم



اخلاقی بیان کند.

- از آنجایی که پلیس در جریان جزئیات و مشخصات خانوادگی مجرمان است، می‌تواند با اطلاع رسانی دقیق و هدفمند، نقش خانواده‌هایی را که نظارت‌های دقیق و مستمری نسبت به فرزندان عمل آورده را در کاهش جرائم فرزندان چنین خانواده‌هایی تبیین کند.
- پلیس فتا با پیگیری و زیر نظر گرفتن شبکه‌های اجتماعی، از فعالیت شبکه‌هایی که بی‌بندوباری را ترویج می‌دهند جلوگیری کند.
- به منظور جلوگیری از گسست اجتماعی نسل جوان با ارزش‌های مذهبی، نقش نهادهای دینی و اعتقادی توسط مسئولان پررنگ و زمینه همکاری و تعامل جوانان با نهادهای اشاره شده فراهم شود.
- پلیس ضمن ارائه آموزش‌های هدفمند، زمینه کم‌رنگ شدن ارزش‌های مذهبی را گرفته و نقش ارزش‌های مذهبی را در خانواده و زندگی سالم تشریح کند.
- با توجه به کم‌رنگ شدن نقش تبلیغی زندگی ایرانی، این سبک‌ها از طریق صداوسیما، فرهنگسراها، نمایشگاه‌های مختلف و غیره در معرض دید افراد جامعه قرار گیرد.
- اداره آموزش همگانی معاونت اجتماعی پلیس با حضور در جامعه هدف از جمله مدارس، مساجد و غیره، سبک زندگی ایرانی را به مردم آموزش دهد.
- کانال‌های ارتباطی با مردم از طریق ایجاد شبکه‌های ارتباطی تحت تلفن همراه تقویت و زمینه اطلاع‌رسانی سریع و دقیق به شهروندان به عمل آید.
- به محض وقوع هرگونه واقعه و رخدادی، بلافاصله اطلاع‌رسانی به عمل آمده و شهروندان در معرض جزئیات حادثه قرار گیرند.

منابع

منابع فارسی

- الویری، محسن (بهار ۱۳۸۸). دین، فرهنگ و فناوری اطلاعات: رویکردی اسلامی به تطبیق‌پذیری میراث اخلاقی با دنیای مجازی. راه‌آورد نور. ۱۱(۲۶)، صص ۱۲۹-۱۴۰. بازیابی از: <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/568578>
- ابراهیم‌آبادی، حسین (پاییز ۱۳۹۲). رویکردی میان‌رشته‌ای به سبک زندگی در جامعه ایرانی. فصلنامه مطالعات میان‌رشته‌ای در علوم انسانی. ۵(۴)، صص ۳۳-۵۴. بازیابی از: http://www.isih.ir/article_144_5.html
- احمدزاده کرمانی، روح‌الله و قاسمی، طیبه (زمستان ۱۳۹۲). بررسی نقش اینترنت بر ارزش‌های خانواده؛ مورد مطالعه: جوانان منطقه ۱۵ تهران. فصلنامه مطالعات رسانه‌ای. ۸(۴)، صص ۵۹-۷۲. بازیابی از: <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/1052115>
- اسلامی، محمدعلی (۱۳۹۱). روزها. تهران: انتشارات یزدان.
- افراسیابی، محمدصادق (۱۳۹۱). مطالعات شبکه‌های اجتماعی و سبک زندگی جوانان. تهران: انتشارات سیمای شرق.

- امیر کافی، مهدی و پاک‌سرشت، سلیمان (زمستان ۱۳۸۸). حس اجتماع مجازی Y پیشینه نظری و پیشرفت‌های روش‌شناختی. مجله مطالعات فرهنگی و ارتباطات. (۱۷)۶، صص ۶۹-۹۶. بازیابی از:
<https://www.noormags.ir/view/fa/creator/82038>
- امینی، محمدحسین (تابستان ۱۳۸۶). عشق اینترنتی. کتاب نقد. (۴۳)۱۲، صص ۳۰۳-۳۱۹. بازیابی از:
<https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/382344>
- اختیاری، آمنه (۱۳۹۱). بررسی هنجارهای اخلاقی در فضای مجازی (اینترنت). مطالعات رسانه‌ای. (۴)۷، صص ۵۳-۶۱. بازیابی از:
http://mediastudies.srbiau.ac.ir/article_4213.html
- بشیر، حسن و افراسیابی، محمدصادق (بهار ۱۳۹۱). شبکه‌های اجتماعی اینترنتی و سبک زندگی جوانان. فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی. (۱)۵، صص ۳۱-۶۲. بازیابی از:
<https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/1070499>
- پاستر، مارک (۱۳۷۷). عصر دوم رسانه‌ها (غلامحسین صالحیار، مترجم). تهران: نشر مؤسسه ایران.
- تامپسون، جان بروکسایر (۱۳۷۹). رسانه‌ها و مدرنیته؛ نظریه اجتماعی رسانه‌ها (مسعود اوحدی، مترجم). تهران: سروش.
- تانکارد، جیمز و سورین، ورنر (۱۳۹۶). نظریه‌های ارتباطات (علیرضا دهقان، مترجم). تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- دوران، بهزاد (۱۳۸۶). «اینترنت و هراس‌های اخلاقی آن در ایران»، در مجموعه مقالات فرهنگ، فناوری اطلاعات و ارتباطات، تهران، انتشارات مؤسسه تحقیقات و توسعه علوم انسانی، صص ۱۸۵-۱۹۸.
- ذکایی، سعید (بهار ۱۳۸۳). جوانان و فراغت مجازی، فصلنامه مطالعات جوانان. (۶)۳، صص ۱-۲۵. بازیابی از:
<https://www.noormags.ir/view/fa/magazine/number/48155>
- راجرز، اورت ام. و شومیکر، اف. فلویید (۱۳۶۹). رسانش نوآوری؛ رهیافتی میان فرهنگی (عزت‌الله کرمی و ابوطالب فناپی، مترجمان). شیراز: دانشگاه شیراز.
- ربیعی، علی و شاقاسمی، احسان (زمستان ۱۳۸۹). آسیب‌شناسی فردی و اجتماعی روابط مجازی در ایران. مجله رفاه اجتماعی. (۳۴)۹، صص ۱۱-۳۱. بازیابی از:
<http://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=110226>
- رحیمی، محمد و پرنده، رادبه (اردیبهشت ۱۳۹۲). آسیب‌شناسی فضای مجازی و خانواده؛ تهدیدها و چالش‌ها. سایت علوم اجتماعی. بازیابی از:
<http://socialsciences.ir/index.php>
- رسولی، محمدرضا و مرادی، مریم (آبان ۱۳۹۱). عوامل مؤثر بر تولید محتوا در شبکه‌های اجتماعی. نشریه کتاب ماه علوم اجتماعی. (۵۶)۱۵، صص ۵۷-۶۶. بازیابی از:
<https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/915627>
- رونینگ، هلگه (۱۳۹۳). در گفت‌وگو با شفقنا؛ رسانه دفتر مطالعات و برنامه‌ریزی رسانه. بازیابی از:
<https://rasaneh.farhang.gov.ir/fa/home>
- زنجانی زاده، هما و جوادی، علی محمد (تابستان ۱۳۸۴). بررسی تأثیر اینترنت بر ارزش‌های خانواده در بین دانش‌آموزان دبیرستانی ناحیه ۳ مشهد. فصلنامه جامعه‌شناسی ایران. (۲۲)۵، صص ۱۲۱-۱۴۶. بازیابی از:
<https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/91383>
- زندوانیان، احمد؛ حیدری، مریم؛ باقری، ریحانه و عطارزاده، فاطمه (پاییز ۱۳۹۲). آسیب‌های فضای مجازی بین دانش‌آموزان دختر. فصلنامه مطالعات فرهنگ ارتباطات. (۲۳)۱۴، صص ۱۹۵-۲۱۶. بازیابی از:
http://www.jccs.ir/?_action=article&au=36203&
- ساروخانی، باقر و رضایی قادر، علی (بهار ۱۳۹۱). اینترنت و هویت ملی در میان کاربران. فصلنامه فرهنگ ارتباطات. (۵)۲، صص ۷۰-۵۱. بازیابی از:
<http://www.sid.ir/Fa/Journal/ViewPaper.aspx?id=203654>
- سعدی پور، اسماعیل (تابستان ۱۳۹۲). آثار فناوری‌های نوین بر شبکه‌های اجتماعی با تأکید بر نوجوانان. فصلنامه مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران. (۲)۲، صص ۱۴۷-۱۷۰. بازیابی از:
<http://www.ensani.ir/fa/content/328373/default.aspx>



- سورته، ری (تابستان ۱۳۷۶). ساخت اجتماعی جرم و خشونت رسانه به‌مثابه یک علت (مهرداد فیروز بخت، مترجم). پژوهش و سنجش. ۲۶۸، صص ۲۲۷ - ۲۴۶. بازیابی از: <http://www.magiran.com/view.asp?Type=pdf&ID=41216>
- شجاعی، محمدصادق (بهار ۱۳۸۷). روان‌شناسی و آسیب‌شناسی اینترنت. فصلنامه روانشناسی و دین. ۲(۵). صص ۱۱۵ - ۱۴۲. بازیابی از: <https://www.noormags.ir/view/fa/magazine/number/28797>
- شفیع پور مطلق، فرهاد (زمستان ۱۳۹۰). بررسی رابطه گرایش مذهبی اسلامی کاربران با نوع کنکاش‌های اینترنتی. مجله فرهنگ در دانشگاه آزاد اسلامی. ۱(۱). صص ۳۰ - ۵۰. بازیابی از: <http://www.ensani.ir/fa/content/304680/default.aspx>
- صدیق بنای، هلن (۱۳۸۷). آشنایی با شبکه‌های اجتماعی. تهران: دانشگاه صنعتی شریف.
- طالبان، محمدرضا (بهار ۱۳۷۸). ارتباط گرایش جوانان به نماز با هنجارهای دینی. مجله معرفت. شماره ۲۸، صص ۶۷ - ۷۵. بازیابی از: <https://www.noormags.ir/view/fa/creator/153100>
- عاملی، سعید رضا؛ رنجبر رضانی، مهدی و صابر، رضا (۱۳۷۸). مطالعات تلفن همراه، تهران: انتشارات سمت.
- عبداللهیان، حمید (بهار و تابستان ۱۳۸۴). نوع‌شناسی و بازتعریف آسیب‌های اینترنتی و تغییرات هویتی در ایران. فصلنامه ارتباطات و فرهنگ. ۱(۲ و ۳)، صص ۱۳۵ - ۱۴۵. بازیابی از: <http://www.sid.ir/Fa/Journal/ViewPaper.aspx?id=54318>
- فهیم، محمدتقی (مهر ۱۳۹۲). شبکه‌های اجتماعی در دنیای مجازی؛ فرصت‌ها و تهدیدها (فیس بوک آکنده از قوت‌ها و مفسده‌ها). نشریه پیام انقلاب. ۶(۷۵) صص ۶۶ - ۷۵. بازیابی از: <http://www.magiran.com/view.asp?Type=pdf&ID=1171095&l=fa>
- کوثری، مسعود (بهار و تابستان ۱۳۸۴). آنومی اجتماعی در اجتماعات مجازی. فصلنامه ایرانی مطالعات فرهنگی و ارتباطات. ۱(۲ و ۳)، صص ۱۷۱ - ۱۹۴. بازیابی از: <http://www.sid.ir/Fa/Journal/ViewPaper.aspx?id=54323>
- کازنو، ژان (۱۳۸۴). جامعه‌شناسی وسایل ارتباط جمعی (باقر ساروخانی و منوچهر محسنی، مترجمان). تهران: انتشارات اطلاعات.
- کاستلز، مانوئل (۱۳۸۰). عصر اطلاعات، اقتصاد، جامعه و فرهنگ (جلد اول)؛ ظهور جامعه شبکه‌ای (احد علیقلیان و افشین خاکباز، مترجمان). تهران: طرح نو.
- لسنکی، گرهارد و لسنکی، جین (۱۳۷۴). سیر جوامع بشری (ناصر موفقیان، مترجم). تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
- محسنی، منوچهر (۱۳۸۵). جامعه‌شناسی انحرافات اجتماعی. تهران: نشر طهوری.
- محسنیان راد، مهدی (۱۳۷۸). ارتباطات جمعی. تهران: انتشارات وزارت جهاد سازندگی.
- معیدفر، سعید و مقیمی، اسفندیادی (بهار ۱۳۹۱). عوامل آموزشی و تأثیر آن بر کج‌رفتاری. ۲۳(۲)، صص ۱ - ۲۰. بازیابی از: http://jas.ui.ac.ir/article_18258.html
- مک کویل، دنیس (۱۳۸۲). درآمدی بر نظریه ارتباطات جمعی (پرویز اجلالی، مترجم). تهران: نشر وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
- مک کویل، دنیس (۱۳۸۲ الف). مدل‌های ارتباطات جمعی (گودرز میرانی، مترجم). تهران: طرح آینده.
- ملکات، سرینواس آر. (زمستان ۱۳۸۴). نظریه‌های ارتباطات و توسعه (یونس شکرخواه، مترجم). فصلنامه رسانه. ۱۶(۶۴)، صص ۴۹ - ۷۶. بازیابی از: <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/316910>
- میرحسینی، مریم (بهار و تابستان ۱۳۸۷). کج‌روی‌های اینترنتی؛ لزوم نظارت و محدود کردن دسترسی به اطلاعات. مجله جهانی رسانه. ۳(۱)، صص ۱ - ۱۰. بازیابی از: https://journals.ut.ac.ir/article_66551.html
- نژاد بهرام، زهرا و منصور، آذر (۱۳۹۲). شبکه‌های اجتماعی کانون نوآوری. تهران: انتشارات تبلور.
- نوابخش، مهرداد؛ هاشم نژاد، فاطمه و زادشم پور، وحید (زمستان ۱۳۸۹). بررسی آثار اینترنت و موبایل در تغییر هویت جوانان ۲۹-۱۵ سال استان مازندران. مجله تخصصی جامعه‌شناسی. ۱(۱)، صص ۱۴۵ - ۱۷۰. بازیابی از: <http://www.sid.ir/Fa/Journal/ViewPaper.aspx?id=114180>
- ویندال، سون؛ سیگنیتزر، بنو و اولسون، جین (۱۳۷۶). کاربرد نظریه‌های ارتباطات؛ مقدمه‌ای بر ارتباطات برنامه‌ریزی شده (علیرضا



دهقان، مترجم). تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ها.

منابع انگلیسی

- Blais, J. J. (2008). Chatting, befriending, and bullying Adolescent internet experiences and associated psychosocial: outcomes. Thesis (Ph. D.), Queen's University Kingston, Ontario, Canada.
- Campfield, D.C. (2008). Cyber bullying and victimization Psychosocial characteristics of bullies, victims, and bully/victims. Thesis (Ph. D.), University of Montana.
- Coletto, Mauro, Luca, Maria, Aiello, Claudio, Lucchese & Fabrizio, Silvestri (2016). On the Behaviour of Deviant Communities in Online Social Networks. arXiv.org > cs > arXiv:1610.08372. Retrieved from: <https://arxiv.org/abs/1610.08372>
- Crisanto, A. (2005). Female adolescents and sexual behaviors on the internet. Thesis (Psy.D.). Alliant International University, California School of Professional Psychology, Fresno.
- Gerbner George, Larry Gross, Michael, Nancy Signorelli (1986). Tang Bryant and D. Silliman (Ads). Perspective on media effects. Hills date, New jersey: Erlbaum.
- Gretry, Anaïs, Csilla, Horváth, Nina, Belei, Allard C.R., van Riel (2017). Dont pretend to be my friend! When an informal brand communication style backfires on social media. Journal of Business Research. 74.pp 77–89. Retrieved from: <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2017.01.012>
- John, Skardon (2011). The role of trust in innovation networks. Procedia - Social and Behavioral Sciences. 26,pp 85-93. Retrieved from: <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.10.565>
- Juyoung, Song a.:Tae Min Song b.: Jin Ree Lee C. (2018). Stay alert: Forecasting the risks of sexting in Korea using social big data. Computers in Human Behavior.81.pp 294-302. Retrieved from: <https://doi.org/10.1016/j.chb.2017.12.035>
- Martinez, Andrea (1992). Scientific Knowledge about Television violence. Canadian radio – television and telecommunications commission.
- Maurits de, Klepper, Ed Sleebos: Gerhard. van de Bunt: Filip. Agneessens (2010). Similarity in friendship networks: Selection or influence? The effect of constraining contexts and non-visible individual attributes. Social Networks.32pp. 82–90. Retrieved from: <https://doi.org/10.1016/j.socnet.2009.06.003>
- Oksanen, Atte & Keipi, Teo (2012). Young people as victims of crime on the internet. A population-based study in Finland.8(4), Pages 298-309. Retrieved from: <https://www.researchgate.net/publication/23411731>
- Purse, Elizabeth, Ferguson, Dough (2003). Audience activity and third Generation of Television> Paper Presented of the Broadcast Education Association National Conference. Las Vegas.
- Robbins, Stephan (1993). Organizational Behavior, sixth edition, Prentice, Hall, international edition.
- Salih, Tutun MohammadT, Khasawneh, Jun (2011). Zhuang (New framework that uses patterns and relations to understand terrorist behaviors. Expert Systems With Applications.78.pp 358-375. Retrieved from: <https://doi.org/10.1016/j.eswa.2017.02.029>.
- Severing, Werner J., James, tankard (1992). communication Theories in: Origins, Methods and uses in Mass media, new York, Longman, L42.
- Tiffany A.PempekYevdokiya A.YermolayevaSandra L.Calvert (2009). College students' social networking experiences on Facebook.Journal of Applied Developmental Psychology. 30(3),pp 227–238. Retrieved from: <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2008.12.010>
- Toby, Hopp, Chris J. Vargo (2017). Does negative campaign advertising stimulate uncivil



- communication on social media? Measuring audience response using big data. *Computers in Human Behavior*. 68. pp 368-377. Retrieved from: <https://doi.org/10.1016/j.chb.2016.11.034>
- Tredinnick, L. (2006). Web 2.0 and business: A pointer to the intranets of the future” *Business Information Review*, 23(4), pp 228-234. Retrieved from: <http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0266382106072239>
 - Vincent, Richard, Michael, Basil D. (1997). Collage Students news gratification, media use and Current events Knowledge. 41(3), pp 380-92. Retrieved from: <https://eric.ed.gov/?id=EJ558471>